

**Qanoq iliorluni illoqarfigisaq qimallugu erniartortatut ilaqutaalu pitsaanerpaamik
sullinneqarsinnaanersut pillugit apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiaq.**
(Inatsisartunut ilaasortaq Mikivsuk Thomassen, Inuit Ataqatigiit)

Siullermik Inatsisartunut ilaasortaq Mikivsuk Thomassen qutsavigerusuppara una oqallisissiaq saqqummiummagu, arlalippassuartigut tamanut aaqqiissuteqarfigissallugu ajornakusoortoq. Taamaakkaluartorli, sulii pingaerneruvoq oqaasinngortissallugit, suut pingaartinnerussanerigut.

Demokraatinut pingaartorujussuuvooq Kalaallit Nunaanni naalungiarsuit toqusarnerisa appartinniarnanun suliarujussuaq nersualaassallugu. Anguniagaq pingaartorujussuaq, isumaga malillugu tulluusimaarutigisariaqagarput naak, nunanut allanut sanilliullugu sulii qaffasiginaraluartoq. Ajoraluartumik pilliuteqartoqanngittoorsimanngilaq, toqqissisimasumik isumannaatsumillu meerartaartitsisarnissap anguniarsimanera. Ilaqutariit pilliuteqarsimaqaat, tassani luuna, oqallisigissagipput, qanoq iliornissarput. Sumi najugaqarnerput attaveqaatigullu ajoraluartumik allanngortissinnaanngilluinnarpagut, tamannaluuna pissutaalluinnartoq, piffinni tamani ernisarfeqartitsisinnaannginnitsinnut. Qanorluunniimi naartusut isumassorneqarnerinnaanun, aningaasaateqartigaluarutta. Attaveqaatigullu naartusut isumassorneqarnerat nukittorsarsinnaavarput. Tamanna kingusinnerulaakkut uterfigissavara.

Qularutissaanngilaq, politikikkut anguniakkagut tamatigut Kalaallit Nunaanni innuttaasunut tamanut pitsaangorsaatissatut kissaatqarnitsinnik ersersitsisarmata. Peqqinnissaqarfik nunap immikkoortortaanut aggulunneqarnissaanik akuersisoqarmat tunngavigineqarpoq innuttaasunut peqqinnissaqarfimmut attaveqarneq pitsaanerussasoq.

Inuiaqatigiinnili ataavartumik ineriartortumi, allannguisinnaaneq pisariaqartarpoq nunarsuatsinnilu pissutsit malillugit peqqinnissakkut ilisimasaqarnerup annertuumik pisariaqartinneqarnerani, uagut Kalaallit Nunaanni ilungersunartunik unammilligassaqarpugut atorfinitsitsiniarnermut unammillernissamut. Taamatullu immikkut ilisimasallit kissaatigaat piginnaasamik qaffassarnissaat tamannalu nunap immikkoortortaani ajornakusoorsinnaavoq nunallu immikkoortortaani suliiinnarnissat ajornakusoorsinnaasarluni, tassani sulisut tigummiinnarnissaannut arlalippassuartigut piffinni periarfissat apeqqutaasarmata.

Tamatta qaammarsaavigineqarnikuuvugut ilisimatinneqarlutalu naartusut isumassorneqarnerisa pingaassusaannik navianartumillu naartusut pinaveersaartinnissaannik, tassani naartup innarluuteqarnera aammalu naartusup oqaloqatiginnikkut allatulluunniit isumassorneqarnerisa pingaassusaannik. Tamakku pissutsit pingaartuupput sapinngisamik peqqissumik naartunerup ingerlanissaanut qulakkeerinnissamut.

Siunnersuuteqartup ammasumik apeqqutigaa Ernisussiortut Kattuffiata innersuussutaanut erniartornermi aapparisaq peqatiginissaanut pisinnaatitaaffeqarnermut partiit qanoq isumaqarnersut. Taamatullu siunnersuuteqartoq partiialu apererusuummerpakka tassunga qanoq isumaqarnersut. IA-mi angajoqqaat marluullutik, meeraq arfinillit ataallugit ukioqarpat Peqqinnissaqarfimmut unitsinneqarnerani peqataanissaannut pisinnaatitaaffeqarnissaannik siunnersuuteqarsimammat. Oqarusuppunga, malitassamik pilersitsileratta, kikkut Peqqinnissaqarfiup passuttassanera. Peqqinnissaqarfik unammilligassaqaareeqisoq qangamiit annertunerujussuarmik napparsimasunik tigooqqaanermigut, sulilu annertusiartorluni, utoqqaat amerliartornerat ilutigalugu. Taassuma saniatigut inooriaatsimik peqquteqartumik nappaatit nappaalunnerillu allat Peqqinnissaqarfiup ulluinnarni ingerlatsineranut sunniteqarput. Iluarinartumik akissagaanni, ernisuttoq pitsaanerpaamik tapersorneqartariaqarpoq aapparisanilu ilagalugu. Ajoraluartumilli piviusoq aamma ilaatigut imaappoq, aappariit aappariinnerliorpata ilaqutariinnilu allani meerartaqarpata, naartusup erninissaani toqqissisimanginnermik annertuumik pilersitsisinnaalluni. Taamaattumik oqarusuppunga, sammiviit innimigisassallu arlaqarmata, politikikkut oqallinnerup assigiingisitaartumik ingerlannissaanut oqaatigissallugit pingaartuusut.

Peqqinnissaqarfimmi sulisut sinaakkutillu napparsimasoq, paaqqineqarnissamik passunneqarnissamillu pisariaqartitsisoq isumagissavaat. Oqallisigisariaqaraluarippununa, pisinnaatitaaffik taamaattoq atuutissappat meeqqat illuinik/familiecenterinillu immikkut itturnik susassaqaarfiit akimorlugit pilersitsinissaq, naartusup periarfissillugu erninerminut atasumik ilaqtutami ilaginissaanut. Taamaaliornikkut peqqissutsimut ilisimasaqarnerup naapingiutiginnginnissaa anguneqassammat aammalu ilaqutariit angajoqqaat-meeraq aallaqqaataaniik atassuteqarnissaat pitsaanerpaaq qulakkeerneqassammat.

Nalakkersuisooqatigiit nutaat april 2021 ivertinneqarmata eqqaallatsiarneqarpoq, naartusut illoqarfimminni ernisinnaanissaannut periarfissaat misissorneqassasut imaluunniit Aasiaat erniartortarfittut ammaqqinneqarnissaa misissorneqassanersoq. Misissuinissamik neriorsuuteqarmalli ukioq ataaseq sinnerlugu qaangiutereerpoq, sulit periarfissat sinaakkutaannik saqqummiiffiqineqarata. Maluginiarparali, Naalakkersuisut misissuineq taanna 2023 aallartinnerani nammassinialersaaraat taamaattumillu paasivarput, suliniummik aallartitsisoqarsimasoq Peqqinnissaq pillugu Ataatsimiititaliarpuup isumaliutissiisutaa utaqpeqqaarnagu.

Demokraatit isumaat ersarilluinnarpoq; kissaatiginngilarput naartusunut ernisunullu piginnaasatigut appasinnerusumik neqerooruteqariataarsinnaaneq, naalungiarsuit toqusarnerat appartissinnaasimagatsigu piginnaasat qaffannerisigut. Taamaattumik, naartusut paaqqineqarnerat illoqarfisami pinissaanut qanoq qulakkeerneqarnissaa apeqqutaasariaqarpoq, naartusup ernisullu illoqarfisani qimanginnissaa anguniarlugu. Takorloorneqarsinnaanerpa periarfissat misissornissaat, qanoq erninermut atasumik malitassat¹nunap immikkoortortani imaluunniit peqqissaavinni piginnaatitaaffeqarnerulernikkut ingerlanneqarsinnaanersut, imaluunniit sulisut pioreersut piginnaasaannik qaffassaanikkut nunap

¹ Erninermut atasumik malitassat malillugit erniffiusussaq unaavoq, sulisulik erninermut piareersimasunik, tassaapput minnerpaamik nakorsaqaq pilaanermik piginnaasalik pilaalluni ernisitsisinnaasoq, peqqissaasoq sinitsitsisartoq, aaviisartoq aammalu ernisussiortoq.

immikkoortortaani erniffiusartuni imaluunniit toqqaannartumik Nuummi ernisarfirmut telemedicin atorlugu qanimut suleqateqarluni?

Tassanilu aamma pingaartuuvoq erseqqissassallugu attaveqaatitigut atuinerit pitsaaqutaat, avinngarusimasumiikkaluaraanniluunniit toqqissisimanermik atassuteqarnermillu pilersitsisinnaammata.

Namineerlunga ukiut 17 matuma siorna Narsami meerartaaqqaarnera kingumut eqqaamavara. Taamani ernisussioortumik takuneqanngilanga. Peqqinnissaqarfimmi sulisup misilittagartuup pikkorissullu nakorsaq qanimut suleqatigilluinnarlugu uanga meeqqamalu ajunnginnissarput qulakkeerpaa. Taamatuttaaq sulisup taassuma misilittagartuup ernisussiorpaanga. Ajunngitsumik ingerlavoq, aammali ajortoqariaannaasimagaluarpoq; uannut meeqqannullumi. Erninermi ajortoqariataarnissaa siumut naatsorsuutigineqarsinnaanngimmat. Tamanna uanga misigaara, soorlu aamma arnarpassuit ernisut allat, uppersarsinnaagaat, tullii meeqqat marluk allarluinnarnik piginnaasalinnik atugassarititaasunilu allarluinnarni inunngorput. Tassani paasivara qanoq pingaaruteqartigisoq sukkaasuumik qisuariarnissaq pisariaqartunillu piginnaasaqarnissaq, pinartoqarnerani tuaviortumik suligasuarsinnaasunik. Assersuut alla uani taarusutara unaavoq, uanga peqqissaasutut peqqissaavimmi sulininni aqqusaarsimagakku, piginnaasanik naleqquttunik peqarnata tassanngaanaq pilaasuni peqataasariaqarsimanera naak piumasaaqataagaluartoq peqqissaasuumik sinitsitsisartoqarnissamik, pilaasartumik, aaviisartumik il.il. peqarnissaa, aammalu pilatsilluni naartuersinnermik ajortumik kinguneqangajattuni, arnat aanaartorujussuannngortut, silalu peqqutaalluni nunap immikkoortuani napparsimavimmut pinasuortumik ingerlanneqarsinnaanatik, allamillu periarfissaqarata qinuinnartariaqarluta arnat toqusoortuginginnissaannik. Qujanartumillu arnat annapput, naak aanaarujussuarnertik toqqutigisimasinnaagaluarlugu. Kingumut qiviarluni maannalu ilisimasarilersimasagut eqqarsaatigalugit, peqqissaasutut inuttullu toqqissisimajunnaarpunga ajortoqarnerani iliuusissanik amigaateqartoqarneranik, uangalu siullermeerlunga ernigama ernisussioortumik ilinniarsimasuumik takuneqarnanga naartusullu paaqqutarineqarnissaata oqaluserineqarnissaasa qanoq pingaaruteqartiginera, erninermut atasuumik malitassat ullumikkut pitsassutsimut aalajangiisuummata.

Taamaattumik uagut qinikkatut mianersorujussuartaariaqarpugut sammisani immitsinnut ilisimasalissuurtut inississannginnatta, ernisumut meeqqamut ilaqutariinnullu ilungersunartunik kinguneqariataarsinnaasunut. Aaliangernissamut tunngavigisariaqakkagut ukuupput, ilisimasat ilisimatusarnerillu siusinaartumik suliniutinut paasiniaanerillu pingaaruteqarnerat. Ernissussioortup piginnaasaa pingarnerpaaq, meeqqanik peqqissunik nunarsuarmut appakaatsitsineq. Tassani anaanaasumut paaqqinnineq, toqqissisimannginnerlu pilersartoq illoqarfisaaq qimallugu erniartornermi isummerfigisassarput isummerlutalu piffissanngunnginnersoq, periarfissat qulaajarnissaat pisarnitsitut piinnarata; tassa paasiinnarlugu Naalackersuisut ilaatigut ernisitsisartunut paasinnittaasaat atuinarlugu. Taassuma atornerqaannarnissaa kissaatigineqarpat nalorninartut ilungersunarsinnaasut isummerfigisariaqassavagut, soorlu uani nassuiaatigineqartoq. Taamaattumik aqqiisutissat periarfissallu isiginiarneqassapput apeqqutaatillugu, piffinni piginnaasat suut piginerigut aammalu qanoq qulakkeersinnaaneripput piginnaasatta qaffassarnissaat peqqinnissaqarfimmi ilinniagaqarsimasunik peqarluni toqqissisimasuumik ernisitsisarnissamut. Taamatullu nunap immikkoortuini meeqqat illuinik/familiecenterinik

immikkoortortaqarfiit akimorlugit aamma/imaluunniit Nuummi pilersitsinissaq alapernaaffigalugu taakkulu ernisuttumut taassumalu ilaqutaanut nammineq piumassutsimik periarfissatut.

Taamaattumik isumaqarpugut nunarsuaq tamakkerlugu peqqinnissaq pillugu suliniaqatigiiffiup (WHO) erninnermut atasumik malitassai malissagutsigit² Kalaallit Nunaanni inooriaatsitsinnut naleqqussassagigut. Taamatutaaq kommuneni piffinnilu ataasiakkaani pinaveersaartitsinernut tunngasunik suliniarnerusariaqarpugut, peqqinnissaqarfik akisussaaffimmik tunioraannarnagu, ilaqutariinnik isumassuineq aamma suliassaqarfinit allanit qulakkeerneqarsinnaammat. Allatut nutaaliaanerusumillu eqqarsartariaqarpugut, kommunillu qaninnerusumik suleqatigalugit siusinaartumik suliniarnissamik pilersaarutiniq qulakkeerisariaqarluta naartusunut taassumalu ilaqutaanut.

Tassalu Demokraatit oqallinnermut maannakkuugallartoq isummersuutaat.

² <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-MCA-17.10> (file:///C:/Users/ANWA/Downloads/WHO-MCA-17.10-eng.pdf)